

<https://www.nibio.no/nyheter/i-sveits-er-malene-for-landbrukspolitikken-grunnlovsfestet?locationfilter=true>

NIBIO Nyhetsartikel:

I Sveits er målene for landbrukspolitikken grundlovsfestet

Bør vi innføre flerårige jordbruksavtaler for å skape mer stabilitet i norsk landbruk? Bør vi sette strengere krav til dyrevelferd og miljø før det gis fra ulike tilskuddsordninger? Sjur Spildo Prestegard i NIBIO har sammenlignet landbrukspolitikken i Norge og Sveits.

I den sveitsiske grunnloven slås det fast: Gjennom en bærekraftig og markedstilpasset produksjon, skal jordbruket medvirke til sikker matvareforsyning til folket, opprettholdelse av det naturlige livsgrunnlaget, pleie av kulturlandskapet og ellers medvirke til spredt bosetting i landet.

Her er det noen fellestrekk med de fire hovedmålsettingene vi har i norsk landbrukspolitikk: Matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk.

– Den største forskjellen ligger i hvordan Sveits og Norge fastsetter disse målene, forteller forsker Sjur Spildo Prestegard.

Prestegard er forsker og avdelingsleder i NIBIO. Han har nylig utgitt en rapport der han sammenligner landbrukspolitikken i Norge og Sveits. Han mener at utviklinga i Sveits kan være verdifull informasjon når vi diskuterer utformingen av en fremtidsrettet norsk landbrukspolitikk.

Behov for mer stabile politiske rammer

Hvert fjerde år fastsetter det sveitsiske parlamentet bestemmelsene rundt tilskuddsordninger. Det betyr at sveitsiske bønder, i motsetning til sine kollegaer i Norge, ikke kan forhandle med staten om priser og tilskudd. Bare gjennom folkeavstemninger og deltagelse i samfunnsdebatten, kan de være med å påvirke utforminga av landbrukspolitikken.

I Norge er målene og retningslinjene for landbrukspolitikken slått fast av flertallet i Stortinget, men bøndene har rett til å forhandle med staten om priser og tilskudd i årlige forhandlinger. Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, har dermed gode muligheter til å være med å forhandle fram bøndenes rettigheter og inntektsmuligheter. Det sveitsiske systemet vil på den andre siden medføre en mer langsiktig tenking i landbrukspolitikken, mens man i Norge vil kunne oppleve store årlige endringer. Det kan gjøre det vanskeligere for bøndene å ha tillit til hva de har å forholde seg til på sikt.

– Enkelte mener det bør innføres flerårige jordbruksavtaler for å skape mer stabilitet i norsk landbrukspolitikk, forteller Prestegard. Det vil gjøre det mer forutsigbart for bønder og næringsliv som må gjøre praktiske omstillinger for å tilpasse seg politikken.

Andre igjen argumenterer for at hele systemet med jordbruksforhandlinger bør tas bort.

- Det vil medføre at ansvaret for den politiske måloppnåelsen blir lagt til Stortinget, og ikke lenger blir en forhandlings sak mellom regjering og jordbruksorganisasjoner, mener Prestegard.

Stabilitet er viktig for rekruttering

Sveits og Norge står ovenfor en del av de samme utfordringene i landbruket. Det er særlig knyttet til rekruttering og inntektsutviklingen for bønder.

– I Sveits er det slått fast at tilskuddene fra staten skal være en rettferdig og nødvendig betaling for bøndenes produksjon av fellesgoder, så sant det skjer innen fastsatte økologiske og miljømessige vilkår, forteller Prestegard.

En slik vektlegging av landbrukets bidrag til fellesskapet var tidligere svært viktig også i norsk landbrukspolitikk. Prestegard mener imidlertid denne vektleggingen er langt mindre tydelig i dag.

– Innen norsk landbrukspolitikk er det et «ønskemål» at bønder som driver godt, skal ha mulighet til samme inntektsutvikling som andre grupper i samfunnet, gjennom god utnyttning av muligheter i markedet samt tilskudd fra staten. I praksis har det vært ulik oppfatning om hvordan dette inntektsmålet skal tolkes og oppnås.

Strengere på dyrevelferd og miljø i Sveits

Vi nordmenn tror ofte at vi er best i verden. På det meste egentlig, men også på dyrevelferd og miljø. Men er vi egentlig det?

– For å få støtte gjennom ulike støtteordninger, må sveitsiske bønder kunne dokumentere at de oppfyller flere økologiske og miljømessige krav, forteller Prestegard. Det er for eksempel krav til dyrevennlig drift, balansert gjødsling, regulert vekstskifte, vern av jordbruksmark mot erosjon og avrenning, og formålstjenlig bruk av plantevernmidler.

I tillegg til minstekravet til dyrevelferd som er nedfelt i lovverket, har sveitserne egne tilskuddsordninger som skal fremme driftsformer som bidrar til høy dyrevelferd. Gulrot fungerer ofte bedre enn pisk, og bøndene får ekstra støtte dersom de holder høy driftsmessig kvalitet med høy dyrevelferd. Sveits har dessuten en tilskuddsordning for å fremme gressbasert melke- og kjøttproduksjon.

– Vi kan med fordel hente inspirasjon fra Sveits til lignende tilskuddsordninger for å fremme spesifikke driftsformer i Norge med tanke på dyrevelferd, miljø og produksjon av jordbruksprodukt som kan ha potensial for å hente ut en merverdi i markedet.

KONTAKTPERSON

Sjur Spildo Prestegard

Fungerende avdelingsleder - Divisjon for matproduksjon og samfunn

(+47) 911 63 143 sjur.prestegard@nibio.no Kontorsted: Oslo